

הששי - מה שונה בכל הימים שלא נאמר בהם ה"א? אלא כאן כאשר נתקן העולם, התחברה הנקבה בזכר בחבור אחד. ה' בששי [שהוא] [יסוד] להיות הכל אחד. ויכלו - נתקנו הכל אחד [כאחד]. נתקנו מהכל והשתלמו בכל.

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. רבי אלעזר פתח, (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם. בא ראה, הקדוש ברוך הוא ברא אדם בעולם והתקין אותו להיות שלם בעבודתו ולתקן את דרכיו כדי שיזכה לאור העליון שגנוז הקדוש ברוך הוא לצדיקים, כמו שנאמר (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו. השלמה מההשמטות (סימן ט"ל)

ישב רבי ברכיה ודרש, מה זה שאנו אומרים כל יום העולם הבא, ולא יודעים מה אמר, העולם הבא מתרגם עלמא דאתי (העולם הבא), מלמד שקדם שנברא העולם עלה במחשבה לברא אור גדול להאיר, ונברא אור גדול שאין כל בריה יכולה לשלט בו. צפה הקדוש ברוך הוא שאינם יכולים לסבלו, לקח שביעי ושם להם במקומו, והשאר גזזו לצדיקים לעתיד לבא. אמר, אם יזפו בזה השביעי וישמרוהו - אפן להם זה לעולם אחרון, והיינו שכתוב העולם הבא, שכבר בא מקדם ששת ימי בראשית. זהו שכתוב (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם: ע"כ מההשמטות.

ובמה יזכה האדם לאותו האור? בתורה. שכל מי שמשדל בתורה בכל יום, יזכה להיות לו חלק בעולם הבא, ויחשב לו

הששי, מאי שנא בכלהו יומי דלא אתמר בהו ה"א, אלא הכא כד אשתכלל עלמא אתחברת נוקבא בדכורא בחבורא חד, ה' בששי (ד"א דאיהו ס"א יסוד) למהוי כלא חד. ויכלו, אשתכללו כלא חד (ד"א בסד). אשתכללו מפלא ואשתלימו בכלא:

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. רבי אלעזר פתח (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם. תא חזי, קדשא בריך הוא ברא לבר נש בעלמא, ואתקין ליה למהוי שלים בפולחניה ולא תתקנא ארחוי, בגין דיזכי לנהורא עלאה דגניז קדשא בריך הוא לצדיקייא כמה דאתאמר, (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

השלמה מההשמטות (סימן ט"ל)

ישב רבי ברכיה ודרש מאי האי דקא אמרינן כל יומא העולם הבא, ולא ידעינן מאי קאמר, העולם הבא מתרגם עלמא דאתי מלמד שקודם שנברא העולם עלה במחשבה לברוא אור גדול להאיר ונברא אור גדול שאין כל בריה יכולה לשלוט בו, צפה הקדוש ברוך הוא שאינן יכולין לסובלו לקח שביעי ושם להם במקומו והשאר גזזו לצדיקים לעתיד לבא. אמר אם יזפו בזה השביעי וישמרוהו, אפן להם זה לעולם אחרון. והיינו דכתביב, העולם הבא. שכבר בא מקודם ששת ימי בראשית. הדא הוא דכתביב, (שם ל"א) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם: (עד

כאן מההשמטות)

ובמה (ס"א ובי בר נש) יזכי ליה לבר נש ליהוא נהורא, באורייתא. דכל מאן

כאלו בנה עולמות, שהרי בתורה נבנה העולם ונתקן. זהו שכתוב (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתוב (שם ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה שעשועים יום יום. שכל מי שמשתדל בה, מתקן עולמות ומקים אותם.

ובא וראה, ברוח עשה הקדוש ברוח הוא את העולם וברוח הוא עומד, רוח של אלו שעוסקים בתורה, וכל שכן רוח של הכל תינוקות של בית רבן. מה רב טובך - זה הטוב שנגנו. ליראיך - לאותם יראי חטא. פעלת לחוסים בך - מה זה פעלת? זה מעשה בראשית. רבי אבא אמר, זה גן עדן, שהרי באמנות עשה אותו הקדוש ברוח הוא בארץ כמו שלמעלה, לחזק בו את הצדיקים. זהו שכתוב (תהלים לא) פעלת לחוסים בך נגד בני אדם. שהרי הוא נגד [בני] אדם, והאחר נגד עליונים קדושים. אמר רבי שמעון, גן העדן למעלה ונגד בני אדם הוא, [ואפלו האחר הוא נגד בני אדם] להתכנס בו צדיקים שעושים רצון רבונם.

ויכלו - שכלו מעשים שלמעלה ומעשים שלמטה. השמים והארץ - למעלה ולמטה. רבי שמעון אמר, מעשה ואמנות התורה שבכתב ומעשה ואמנות תורה שבעל פה. וכל צבאם - אלה פרטי התורה, פנים של התורה, שבעים פנים לתורה. ויכלו - שהתקיימו ונתקנו זה בזה. שמים וארץ - פרט וכלל. וכל צבאם - סודות התורה, טהרות שבתורה וטמאות שבתורה.

דאשתדל באורייתא בכל יומא יזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי, ויתחשב ליה פאלו באני עלמין, דהא באורייתא אתבני עלמא ואשתכלל הדא הוא דכתיב, (משלי ג) יי בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתוב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה שעשועים יום יום וכל דאשתדל בה שכליל עלמין וקיים ליה.

ותא חזי, ברוחא עביד קדשא בריך הוא עלמא, וברוחא מתקיימא, רוחא דאנון דלעאן באורייתא, וכל שפן רוחא דהכל דרבי דבי רב. מה רב טובך דא טובא דאתגניז. ליראיך לאנון דחלי חטאה. פעלת לחוסים בך. מאי פעלת דא עובדא דבראשית. רבי אבא אמר דא גן עדן, דהא באומנותא עביד ליה קדשא בריך הוא בארעא כגוונא דלעילא. לאתתקפא ביה צדיקייא (דף ע"ב) הדא הוא דכתיב (תהלים לא) פעלת לחוסים בך, נגד בני אדם, דהא הוא נגד (בני) אדם. ואחרא נגד עלאין קדישין. אמר רבי שמעון גן עדן לעילא ונגד בני אדם הוי (ואפילו אחרא נגד בני אדם תו) לאתפנשא ביה צדיקייא דעבדי רעותא דמאריהון.

ויכלו, דכלו עובדין דלעילא ועובדין דלתתא. השמים והארץ לעילא ותתא. רבי שמעון אמר עובדא ואומנותא דאורייתא שבכתב ועובדא ואומנותא דתורה שבעל פה. וכל צבאם אלן פרטי דאורייתא אפין דאורייתא שבעים פנים לתורה. ויכלו, דאתקיימו ואשתכללו דא בדא. שמים וארץ פרט וכלל. וכל צבאם, רזי דאורייתא דכין דאורייתא מסאבן דאורייתא.